



EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 23.10.2006
KOM(2006)614 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Suaugusiųjų mokymasis: mokytis niekada nevėlu

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Suaugusiųjų mokymasis: mokytis niekada nevėlu

1. Įvadas

2001 m. Komisijos komunikate „Paverskime realybe visą gyvenimą trunkantį mokymąsi Europoje“ ir 2002 m. Tarybos reglamente dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi pabrėžiama mokymosi visą gyvenimą svarba net tik konkurencingumo ir gebėjimo įsidarbinti, bet ir socialinės integracijos, aktyvaus pilietiškumo ir asmeninio tobulėjimo atžvilgiu. Suaugusiųjų mokymasis yra labai svarbi mokymosi visą gyvenimą dalis.

Yra skirtingų suaugusiųjų mokymosi apibrėžčių, tačiau šiame komunikate suaugusiųjų mokymasis – *tai visi mokymosi būdai, kuriuos naudoja suaugusieji, įgiję pirminį išsilavinimą, neatsižvelgiant į tai, kaip toli yra pažengęs šis procesas (t. y. įskaitant universitetinį išsilavinimą).*

Švietimas ir mokymas yra svarbūs veiksniai siekiant Lisabonos strategijos tikslų – didesnio ekonomikos augimo, konkurencingumo ir socialinės integracijos. Tokiomis aplinkybėmis valstybių narių nacionalinėse reformų programose vis labiau pabrėžiamas suaugusiųjų mokymosi vaidmuo ir jo poveikis asmeniniam tobulėjimui ir savirealizacijai. Tačiau be kelių išimčių šie programos aspektai įgyvendinami labai vangiai¹. Dauguma švietimo ir mokymo sistemų daugiausia skirtos jaunimo švietimui ir mokymui, ir padaryta menka pažanga keičiant šias sistemas, kad jos atspindėtų visą gyvenimą trunkančio mokymosi poreikius. Dar 4 milijonai suaugusiųjų turėtų dalyvauti visą gyvenimą trunkančiame mokymesi tam, kad būtų pasiektas valstybių narių pagal programą „Švietimas ir mokymas 2010“² nustatytas dalyvavimo lygis. Naujausi moksliniai tyrimai³ patvirtina investavimo į suaugusiųjų mokymąsi svarbą. Visuomenei ir asmeniui teikiama nauda apima geresnes įsidarbinimo galimybes, padidėjusį našumą ir kokybiškesnes darbo vietas, sumažėjusias išlaidas, skirtas pvz., nedarbo išmokoms, socialinėms išmokoms ir pensijoms dėl ankstyvo išėjimo į pensiją, taip pat ir didesnę visuomeninę naudą dėl aktyvesnio piliečių dalyvavimo, geresnės sveikatos, sumažėjusio nusikalstamumo ir didesnės asmeninės gerovės bei savirealizacijos. Moksliniai vyresnio amžiaus asmenų tyrimai rodo, kad besimokantys asmenys yra sveikesni – dėl to sumažėja sveikatos priežiūros išlaidos⁴.

¹ Švietimo ir mokymo modernizavimas – svarbus gerovės ir socialinės sanglaudos Europoje veiksnys. Tarybos ir Komisijos 2006 m. bendras tarpinis pranešimas apie pažangą, padarytą atsižvelgiant į darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/c_079/c_07920060401en00010019.pdf.

² http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/et_2010_fr.html

³ Suaugusiųjų mokymosi skatinimas, EBPO (2005 m.).

⁴ Tom Schuller, John Preston, Cathie Hammond, Angela Brassett-Grundy ir John Bynner, „Mokymosi nauda“ (*The Benefits of Learning*), Londono universitetas, 2004 m.

Šiame komunikate pabrėžiama, kad suaugusiųjų mokymasis, kai įgyjamos svarbios žinios ir įgūdžiai, iš esmės pagerina įsidarbinimo galimybes ir mobilumą šiuolaikinėje darbo rinkoje bei socialinę integraciją. Komunikatas pagrįstas patirtimi, įgyta valstybėms narėms plėtojant dialogą pagal programą „Švietimas ir mokymas 2010“ bei vykdant dabartines ES švietimo ir mokymo programas, visų pirma *Grundtvig* veiklą pagal *Socrates* programą⁵. Komunikatas taip pat atspindi požiūrį, išreikštą Komunikate dėl veiksmingumo ir teisingumo⁶ – visų pirma tai, kad įmanoma vykdyti reformas, dėl kurių švietimo ir mokymo sistemos taptų veiksmingesnės ir teisingesnės. Komunikate primenama, kad struktūriniai fondai, ypač Europos socialinis fondas, galėtų padėti plėtoti infrastruktūrą ir strategijas. Jame pabrėžiama tam tikrų klausimų svarba – visų pirma su lyčių aspektu susijęs duomenų rinkimas, skirtingos mokymosi visą gyvenimą galimybės ir skirtingi pageidaujami mokymosi būdai.

Komunikate numatytas politinis pagrindas būsimai *Grundtvig* programai, kuri bus bendros 2007–2013 m. visą gyvenimą trunkančio mokymosi programos dalis, įgyvendinti. Galiausiai, komunikate siūloma su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis pradėti dialogą apie suaugusiųjų mokymąsi ir 2007 m. parengti veiksmų planą.

2. Uždaviniai, kuriuos reikia spręsti

Nepaisant pastaraisiais metais politiniame lygmenyje visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi skiriamo dėmesio, suaugusiųjų mokymosi svarba ne visuomet buvo pakankamai pabrėžiama skleidžiant apie ją informaciją, nustatant politikos sričių prioritetus ir skirstant išteklius. Skirtumai tarp politinių pareiškimų ir realybės dar labiau išryškėja vertinant pagrindinius uždavinius, kuriuos reikia spręsti Europos Sąjungoje.

Konkurencingumas

Pagrindinis Lisabonos strategijoje nustatytas Europos ekonomikos uždavinys – padidinti augimą ir užimtumą išsaugant socialinę sanglaudą. Sparti pažanga kitose pasaulio dalyse rodo svarbaus ekonominio konkurencingumo veiksnio – naujovėmis pagrįsto aukšto lygio kokybiško švietimo ir mokymo – svarbą. Turėtų padidėti bendras žinių lygis, kad būtų patenkinti darbo rinkos poreikiai ir kad piliečiai galėtų tinkamai atlikti savo vaidmenį dabartinėje visuomenėje. Tačiau Europoje yra apie 72 milijonai žemos kvalifikacijos darbuotojų⁷, sudarančių trečdalį visos darbo jėgos, tačiau yra apskaičiuota, kad 2010 m. tik 15 % naujų darbo vietų bus skirta žemos kvalifikacijos darbuotojams, o 50 % naujų darbo vietų bus skirta asmenims, įgijusiems universitetinį išsilavinimą⁸. Be to, didelė dalis Europos gyventojų nesugeba suprasti ir panaudoti rašytinės informacijos kasdienėje veikloje. Visų valstybių narių uždavinys – toliau užtikrinti, kad visi piliečiai įgytų svarbiausias žinias ir

⁵ Komisijos ataskaita „Pasiiektų rezultatų ir antrojo Bendrijos veiksmų švietimo srityje programos *Socrates* etapo įgyvendinimo kokybinių bei kiekybinių aspektų tarpinė vertinimo ataskaita“, COM (2004) 153 galutinis, 2004 3 8.

⁶ Komisijos komunikatas „Europos švietimo ir mokymo sistemų veiksmingumas ir teisingumas“, COM (2006) 481 galutinis, 2006 9 8.

⁷ 2004 m. ES darbo jėgos tyrimas, Eurostatas.

⁸ „Profesinis švietimas ir mokymas – raktas į ateitį“ (*Vocational education and training – key to the future*), Europos profesinio mokymo plėtros centro (*Cedefop*) apibendrinamoji Mastrichto tyrimo ataskaita, Liuksemburgas, 2004 m.

igūdžius⁹. Moksliniai tyrimai rodo, kad tolygesnis igūdžių pasiskirstymas tarp gyventojų turi didesnę poveikį bendriems ekonominės veiklos rezultatams¹⁰.

Demografiniai pokyčiai

Europoje vyksta precedento neturintys demografiniai pokyčiai, kurie turės didelį poveikį visuomenei, ekonomikai, o tuo pačiu ir švietimo bei mokymo sistemoms ir poreikiams. Europos gyventojai senėja – per ateinančius 30 metų jaunų europiečių (iki 24 metų) skaičius sumažės 15 %. Vienam iš trijų europiečių bus daugiau kaip 60 metų, o vienam iš dešimties – daugiau kaip 80 metų¹¹. Šie pokyčiai sukels didelių sunkumų Europos socialiniam modeliui. Sumažėjęs jaunų darbo rinkos dalyvių skaičius ir tai, kad tik vienas iš trijų 55–64 m. amžiaus asmenų turi apmokamą darbą, akivaizdžiai rodo, jog būtina išnaudoti visas suaugusiųjų mokymosi teikiamas galimybes siekiant padidinti jaunų ir vyresnio amžiaus asmenų dalyvavimą darbo rinkoje. Visų pirma, tai reiškia, kad reikia spręsti per anksti nutraukiančių mokymąsi vidurinėje mokykloje asmenų (6 milijonai 2005 m.¹²) problemą, tuo pačiu gerinant vyresnių negu 40 m. žemos kvalifikacijos darbuotojų igūdžius ir gebėjimą prisitaikyti, juos skatinant įgyti bent viena pakopa aukštesnę kvalifikaciją.

Suaugusiųjų mokymasis gali padėti užtikrinti, kad imigracija, kuri gali iš dalies išspręsti dėl senėjančios visuomenės kylančias problemas ir sumažinti kvalifikuotos darbo jėgos trūkumą tam tikruose sektoriuose, galėtų būti naudinga ir migrantams, ir priimančiajai šaliai. Daugumai naujų migrantų, net ir turintiems aukštą kvalifikaciją, labai svarbu mokėti kalbą ir suprasti kitos šalies kultūrą. Be to, kadangi migrantų kvalifikacija dažnai yra nepakankamai įvertinami ar pripažįstami, jų igūdžiai gali likti iki galo nepanaudoti darbo rinkoje. Imigranto, įskaitant aukštos kvalifikacijos imigrantus, statusas darbo rinkoje paprastai būna blogesnis už ES piliečių statusą. Tai galima pasakyti ne tik apie naujai atvykusius imigrantus, bet ir antros bei trečios kartos migrantus ir didesniu mastu migrantes moteris.

Socialinė integracija

Naujausiose ataskaitose patvirtinama, kad skurdas ir socialinė atskirtis išlieka rimta problema visose valstybėse narėse¹³. Dėl skirtingų aplinkybių ar sąlygų, pvz., žemo pirminio išsilavinimo, nedarbo, kaimo atskirties ir dėl įvairių priežasčių sumažėjusių galimybių skirtingose gyvenimo srityse, didelė dalis žmonių atsiduria visuomenės užribyje, jie negali pasinaudoti visuomenės teikiama nauda ir negali būti aktyviais piliečiais. Šią atskirtį padidina naujos neraštingumo rūšys, kai nėra galimybių naudotis IRT profesinėje ir kasdienėje veikloje – kompiuteriškai neraštingi suaugusieji negauna svarbios informacijos ir paslaugų, kurios

⁹ Komisijos pasiūlymas: Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, COM (2005) 548 galutinis, 2005 11 10.

¹⁰ S. Coulombe, J.F.Tremblay ir S. Marchand, „Tarpautinis suaugusiųjų raštingumo tyrimas, raštingumo lygis, žmogiškasis kapitalas ir ekonomikos augimas keturiolikoje EBPO šalių“ (*International Adult Literacy Survey, Literacy Scores, Human Capital and Growth across Fourteen OECD Countries*), Nacionalinė Kanados statistikos agentūra „Statistics Canada“, Otava, 2004 m.

¹¹ Šaltiniai: 2004 metų duomenimis pagrįsta Eurostato parengta prognozė dėl gyventojų skaičiaus (tendencijos, pirminis variantas), žalioji knyga „Demografiniai pokyčiai skatina naują kartų vienybę“, Komisijos komunikatas, COM (2005) 94 galutinis, 2005 3 16.

¹² Komisijos tarnybų darbo dokumentas „Pažanga siekiant Lisabonos tikslų švietimo ir mokymo srityse. Rodikliais ir lyginamaisiais standartais pagrįsta ataskaita. 2006 m. ataskaita“, SEC (2006) 639, 2006 5 19, p. 40.

¹³ 2006 m. Jungtinis pranešimas apie socialinę apsaugą ir socialinę įtrauktį, http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/cs2006_7294_en.pdf.

tampa prieinamos tik skaitmenine forma¹⁴. Sprendžiant socialinės atskirties problemą suaugusiųjų mokymuisi tenka svarbiausias vaidmuo.

3. Suaugusiųjų mokymosi plėtra ateityje

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytus uždavinius ir siekiant padidinti veiksmingumą bei teisingumą svarbu padidinti bendrą suaugusiųjų įgūdžių lygį suteikiant daugiau ir geresnių galimybių mokytis visą gyvenimą¹⁵. Suaugusiųjų mokymasis ne tik padeda suaugusiesiems geriau dirbti, būti geriau informuotiems ir aktyvesniais piliečiais – jis taip pat gerina ir jų asmeninę gerovę.

Šioje srityje vienas iš pagrindinių politikų uždavinių – tinkamiausiai pasinaudoti įvairių mokymo teikėjų paslaugomis ir galimybėmis suaugusiųjų mokymosi srityje. Prie politikos formavimo ir įgyvendinimo prisideda daug suinteresuotųjų šalių, įskaitant ministerijas, socialinius partnerius, visuomenės institucijas, bažnyčias, nevyriausybinės organizacijas ir regionines bei vietos valdžios institucijas. Politiniai sprendimai priimami centriniu, regioniniu arba vietos lygmeniu, o kartais – vienu metu skirtingais lygmenimis, o daugeliui valstybių būdingas aukštas decentralizavimo lygis¹⁶. Tokiomis aplinkybėmis geresnis koordinavimas ir partnerystės yra be galo svarbios, kad būtų pasiektas didesnis nuoseklumas, būtų išvengta dubliavimosi ir būtų efektyviau panaudojami negausūs ištekliai. Koordinuojant galima nustatyti prioritetus, nuosekliai plėtoti politikos sritis vykdant teises reformas ir užtikrinti įgyvendinimą. Koordinavimas taip pat padeda teikti aiškesnę informaciją ir gaires mokytis pageidaujantiems asmenims.

Valstybės narės į nacionalines reformų programas įtraukė planus ir politikos priemones, skirtas visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi remti. Tačiau nuo planavimo būtina pereiti prie veiksmų. Siekiant pagerinti infrastruktūrą ir suaugusiųjų mokymo paslaugų pasiūlą, būtų galima pasinaudoti Europos struktūriniais fondais, visų pirma Europos socialiniu fondu. Valstybėse narėse pasinaudojant ES parama vykdyta daug gerų projektų – šiais pavyzdžiais gali vadovautis ir kitos šalys¹⁷.

Valstybės narės nebegalės išsiversti be veiksmingos suaugusiųjų mokymosi sistemos, integruotos į mokymosi visą gyvenimą strategiją, suteikiančios dalyviams geresnes galimybes patekti į darbo rinką, padedančios geriau socialiai integruotis ir pasiruošti aktyviam senėjimui ateityje. Valstybės narės privalo įdiegti sistemas, kurios leistų nustatyti prioritetus ir stebėti jų įgyvendinimą.

¹⁴ 2005 m. Europoje 37 % 16–74 m. amžiaus žmonių neturėjo elementarių naudojimosi kompiuteriu įgūdžių, šis santykis didėja su amžiumi (65 % 55–74 m. amžiaus žmonių). Šaltinis: Eurostatas, *Statistics in focus*, 17/2006.

¹⁵ Komisijos komunikatas „Europos švietimo ir mokymo sistemų veiksmingumas ir teisingumas“, 25 pastraipa.

¹⁶ Skirtingų formų ir lygio decentralizavimas būdingas daugumai valstybių – Austrijai, Belgijai, Bulgarijai, Danijai, Ispanijai, Jungtinei Karalystei, Lenkijai, Nyderlandams, Portugalijai, Rumunijai, Suomijai, Švedijai (šaltiniai: EBPO 2005 m.; *Eurydice* 2006 m.).

¹⁷ ESF060603-ESF, aiškinamasis dokumentas dėl paramos švietimui ir mokymui.

Svarbiausi tikslai

Toliai pateikiami penki svarbiausi tikslai, skirti su suaugusiųjų mokymusi susijusioms suinteresuotosioms šalims.

1. Dalyvavimo kliūčių šalinimas

Suaugusiųjų dalyvavimas švietime ir mokyme vis dar yra ribotas (žr. priedą). Palyginti su nustatytu tikslu – iki 2010 m. pasiekti 12,5 % suaugusiųjų mokymosi lygį – 2005 m. vidutinis dalyvavimo lygis buvo 10,8 %. Nepaisant didelių svyravimo ribų – nuo 1,1 % iki 34,7 %¹⁸ – šio vidurkio atžvilgiu, valstybėse narėse aiškiai pastebimos panašios suaugusiųjų mokymosi pasiskirstymo tendencijos – visose šalyse asmenys, turintys žemiausios pakopos išsilavinimą, vyresnio amžiaus asmenys, kaimo vietovėse gyvenantys asmenys ir neįgalieji mokymesi dalyvauja mažiausiai. Dalyvavimo kliūtys gali būti susijusios su politikos sritimis, informacija (nėra galimybių laiku gauti vertingos informacijos), susijusios su mokymo paslaugų teikėjais (registracijos reikalavimai, mokestis, mokymosi pagalbos lygis, mokymosi rezultatų pobūdis ir pan.), susijusios su konkrečia situacija (kultūrinė švietimo vertė, suaugusiojo gyvenimo aplinkybių arba šeimyninės ir socialinės aplinkos palankumas mokymuisi) arba susijusios su asmens charakterio savybėmis (suaugusiojo savigarba ir pasitikėjimas savo sugebėjimu mokytis, dažnai susijęs su nesėkminga ankstesne mokymosi patirtimi). Didžiausios kliūtys dažnai būna susijusios su mokymosi paklausa – laiko stoka dėl darbo ar šeimos, sąmoningumo arba motyvacijos stoka (žmonės nepastebi, kad mokymasis būtų vertinamas arba teiktų tinkamą atpildą, todėl nesuvokia jo naudos), informacijos apie siūlomas mokymo paslaugas trūkumas ir lėšų stygius¹⁹.

Valstybių narių uždavinys yra dvejopas – padidinti bendrą suaugusiųjų dalyvavimo lygį mokymesi ir spręsti netolygaus dalyvavimo klausimą siekiant didesnio teisingumo suaugusiųjų mokymosi srityje motyvuojant, skatinant, suteikiant galimybę ir paramą asmenims, kurie yra mažiausiai linkę dalyvauti visų rūšių – formaliame, neformaliame ir savaiminiame – mokymesi²⁰. Norint padėti asmenims, turėjusiems mažiausiai galimybių pasinaudoti švietimo ir mokymo sistemomis praetyje, reikia tikslingų visuomenės investicijų.

Skatinant žmones dalyvauti mokymesi būtina gerinti informacijos kokybę ir išnaudoti mokymosi galimybes bendruomenių centruose, sporto klubuose, kultūros institucijose ir pagrindinio švietimo ir mokymo institucijose.

¹⁸ „Pažanga siekiant Lisabonos tikslų švietimo ir mokymo srityse. Rodikliais ir lyginamaisiais standartais pagrįsta ataskaita. 2006 m. ataskaita“, p. 35–40 ir jos priedas „Detalus pažangos tyrimas“, 6.2 skirsnis.

¹⁹ „Visą gyvenimą trunkantis mokymasis: piliečių požiūris iš arti. Specialaus Eurobarometro tyrimo rezultatai“ (*Lifelong learning: citizens' views in close-up. Findings from a dedicated Eurobarometer survey*), Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop), Liuksemburgas, 2004 m. Iš ataskaitos matyti, kad suaugusieji teikia didelę pirmenybę mokymuisi neoficialioje aplinkoje.

²⁰ Apibrėžtis galima rasti „Memorandume dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi“ (SEC(2000) 1832, 2000 10 30) ir kituose dokumentuose, pvz., Eurostato mokymosi veiklos klasifikacijoje.

1 tikslas

Labai svarbu didinti suaugusiųjų dalyvavimą mokymesi ir siekti didesnio teisingumo. Visoms suinteresuotosioms šalims tenka tam tikras vaidmuo, tačiau iniciatyvos šalinant kliūtis ir skatinant mokymosi poreikį ypatingą dėmesį skiriant žemos kvalifikacijos darbuotojams privalo imtis valdžios institucijos. Ši veikla turėtų apimti kokybiškų orientavimo ir informacijos sistemų, pagrįstų į besimokantį asmenį orientuotu metodu, plėtrą, tikslines atskiriems asmenims skirtas finansines paskatas ir paramą kuriant vietos partnerystes.

2. Suaugusiųjų mokymo kokybės užtikrinimas

Dėl prastos kokybės suaugusiųjų mokymo paslaugų sulaukiama menkų mokymosi rezultatų. Kokybė apima daug aspektų: informaciją ir orientavimą, poreikių analizę, aktualų mokymosi turinį, atitinkantį tikruosius poreikius ir paklausą, mokymo paslaugų teikimą, mokymosi paramą, vertinimo metodus, žinių ir įgūdžių pripažinimą, įteisinimą ir sertifikavimą. Nors visi šie aspektai yra svarbūs, tačiau toliau išvardyti aspektai nusipelno išskirtinio dėmesio²¹:

Mokymo metodai. Mokymo metodai ir medžiaga turėtų būti rengiami atsižvelgiant į konkrečius suaugusiųjų poreikius ir jų požiūrį. Reikėtų aiškiai įvardyti laukiamus mokymosi rezultatus. Be to, suaugusiesiems būtina suteikti galimybę pasinaudoti įvairių rūšių mokymosi parama, pvz., orientavimu, raštingumo užtikrinimo priemonėmis ir reikiamų mokymosi įgūdžių ugdymu.

Mokymo personalo kokybė. Suaugusiųjų mokymo srityje dirbančių asmenų profesinis tobulėjimas turi labai daug įtakos suaugusiųjų mokymosi kokybei. Suaugusiųjų mokymo personalo pradinio parengimo turinio ir procesų nustatymui buvo skiriama mažai dėmesio. Švietimo ir profesinės veiklos srityje yra daug būdų, kaip tapti suaugusiųjų mokymo specialistu, o ši profesija ne visada pripažįstama oficialioje karjeros struktūroje. Palyginti su kitomis švietimo sritimis, suaugusiųjų mokymui būdinga tai, kad šioje srityje yra santykinai daug ne visą darbo dieną dirbančių asmenų (ir savanoriškai dirbančių asmenų), kurie gali turėti mažai karjeros perspektyvų ir kurių darbas dažnai apmokamas pagal valandinį tarifą. Pripažįstant suaugusiųjų mokymo personalo kvalifikaciją turėtų dalyvauti socialiniai partneriai.

Mokymo paslaugų teikėjų veiklos kokybė. Būtina spręsti bendros mokymo paslaugų teikėjų veiklos kokybės klausimą kuriant mokymo paslaugų teikėjų akreditacijos mechanizmus, kokybės užtikrinimo sistemas, vykdant mokymo ir mokymosi rezultatų vidaus ir išorės stebėseną ir juos vertinant. Šiuo atveju vyriausybėms tenka svarbus vaidmuo kuriant reguliavimo sistemas, nustatant kokybės standartus, visų pirma paremtus esamais pavyzdžiais ir principais profesinio švietimo ir mokymo bei aukštojo mokslo srityje, ir sertifikatais patvirtinant šių standartų laikymąsi.

Mokymo kokybė. Norint padidinti dalyvavimą būtina gerinti suaugusiųjų mokymo kokybę. Veiksmingo mokymo skatinimo priemonės apima mokymosi vietų ir vaikų priežiūros įstaigų prieinamumą, atvirojo ir nuotolinio mokymosi paslaugas atokiose vietovėse gyvenantiems asmenims, informaciją ir gaires, specializuotas programas ir lanksčią mokymo tvarką.

²¹ 2006 m. Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos (EAEA) atliktas tyrimas „Suaugusiųjų švietimo tendencijos ir klausimai Europoje“ (*Adult education trends and issues in Europe*), neskelbtas.

2 tikslas

Siekdamos skatinti kokybišką suaugusiųjų mokymąsi, valstybės narės turėtų investuoti į besimokantiems suaugusiesiems pritaikytų mokymo metodų ir medžiagos gerinimą, taip pat nustatyti pirminio ir tęstinio profesinio tobulėjimo priemones, kad suaugusiųjų mokymo srityje dirbantys asmenys galėtų kelti kvalifikaciją ir tobulinti įgūdžius. Valstybės narės turėtų parengti kokybės užtikrinimo mechanizmus ir pagerinti mokymo kokybę.

3. Mokymosi rezultatų pripažinimas ir įteisinimas

Visą gyvenimą trunkantis mokymasis apima visų rūšių mokymąsi – formalų, neformalų ir savaiminį mokymąsi. Neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimas ir įteisinimas yra mokymosi visą gyvenimą strategijos pagrindas. Mokymosi rezultatus reikėtų pripažinti ir vertinti neatsižvelgiant į tai, kur ir kaip jie buvo pasiekti. Toks neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimas leidžia besimokantiems asmenims nustatyti savo žinių lygį, suteikia galimybę mokytis pagal atitinkamo lygmens mokymosi programą, įgyti kvalifikacinių žinių ir (arba) įgyti reikiamą žiniomis ir įgūdžiais paremtą kvalifikaciją. Tai motyvuoja dvejį dalyvius, suteikia vertės ankstesniam mokymuisi ir leidžia sutaupyti laiko bei pinigų, nes nebereikia iš naujo mokytis to, kas jau išmokta. Tai nieko nekainuoja, taigi naudos gauna ir visuomenė.

Pripažinimui ir įteisinimui skiriamas didelis dėmesys nėra nauja tendencija – daug valstybių narių jau įdiegė mokymosi rezultatų pripažinimo ir įteisinimo sistemas²².

Siekdama skatinti pasitikėjimą šiomis sistemomis 2004 m. Švietimo taryba priėmė bendruosius neformalaus ir savaiminio mokymosi nustatymo ir įteisinimo Europos principus²³.

Tačiau toliau plėtojant įteisinimo metodus ir sistemas valstybėse narėse būtina atlikti šiuos uždavinius:

- būtina, kad įteisinant mokymąsi dalyvautų atitinkamos suinteresuotosios šalys, visų pirma socialiniai partneriai – taip bus skatinama atsakomybė ir patikimumas;
- reikia pagerinti vertinimo metodų ir juos taikančių institucijų veiklos kokybę;
- visuose lygmenyse reikia performuluoti švietimo ir mokymo tikslus atsižvelgiant į mokymosi rezultatus. Tai labai svarbu įteisinant mokymąsi. Kol tikslai grindžiami indėliu į mokymą, įteisinimą užtikrinti sunku.

3 tikslas

Per ateinančius penkerius metus valstybės narės turėtų įdiegti neformalaus ir savaiminio mokymosi įteisinimo ir pripažinimo sistemas, paremtas bendraisiais Europos neformalaus ir savaiminio mokymosi įteisinimo ir pripažinimo principais, visiškai atsižvelgiant į sukauptą patirtį. Įteisinimo ir pripažinimo sistemų plėtra gali būti susieta su nacionalinių kvalifikacijų sistemų plėtra pagal bendrą Europos kvalifikacijų sistemą.

²² Šaltinis: Informacijos apie neformalaus ir savaiminio mokymosi įteisinimą kaupykla (*European Inventory – Validation of non-formal and informal learning*), .

²³ Šie principai netaikomi tam tikroms profesijoms, kurioms nustatyti minimalūs švietimo ir mokymo reikalavimai, žr. 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, OL L 2552, 2005 9 30, p. 22.

4. Senėjantiems gyventojams ir migrantams skirtos investicijos

Senėjantiems gyventojams ir migrantams būtina skirti investicijų.

Aktyvus senėjimas

Dėl minėtų demografinės padėties pokyčių reikia ne tik padidinti vidutinį išėjimo į pensiją amžių, bet ir plėtoti „aktyviam senėjimui“ skirtą politiką, kuri būtų skirta problemoms iki ir po formalios darbinės veiklos nutraukimo spręsti. Su suaugusiųjų mokymosi sistemomis susijęs uždavinys yra dvejopo pobūdžio:

- Siekiant užtikrinti ilgesnį profesinės veiklos laikotarpį, būtina atnaujinti vyresnio amžiaus darbuotojų įgūdžius ir suteikti jiems daugiau galimybių mokytis visą gyvenimą. Plačiai pripažįstama, kad siekiant užtikrinti vyresnio amžiaus darbuotojų veiklumą, investicijos būtinos visais gyvenimo etapais ir jas turėtų remti vyriausybė, profesinės įstaigos ir įvairūs sektoriai. Ypatingą dėmesį reikia skirti profesinę karjerą įpusėjusiems asmenims.
- Būtina gerinti mokymosi galimybes į pensiją išėjusiems asmenims (įskaitant, pvz., brandaus amžiaus studentų skaičiaus aukštesiose mokyklose didinimą), nes žmonės sulaukia pensijos būdami geresnės fizinės ir protinės sveikatos, o išėjusių į pensiją asmenų gyvenimo trukmė ilgėja. Mokymasis turėtų būti neatsiejama šio naujo jų gyvenimo etapo dalis. Neseniai pateiktame komunikate dėl universitetų Komisija ragina, kad universitetai būtų „atviresni bei siūly[tų] studentams kursus net ir vėlesniais jų gyvenimo etapais“. Tokios galimybės mokytis bus labai svarbios siekiant, kad išėję į pensiją asmenys neprarastų ryšio su socialine aplinka. Daugelyje šalių švietimo sistemos dar nėra pritaikytos prie besiformuojančių šios grupės asmenų poreikių, o jie taip pat gali suteikti daug galimybių kitų asmenų mokymuisi. Be to, didėjant pensininkų skaičiui Europoje, jie gali būti puikus potencialių mokymo specialistų ir instruktorių suaugusiųjų mokymo srityje šaltinis.

Migracija

Kaip minėta pirmiau, suaugusiųjų mokymo uždavinys – remti migrantų integravimą į visuomenę ir šalių ūkį ir kuo geriau pritaikyti prieš migruojant įgytas žinias, įgūdžius ir mokymosi patirtį. Reikėtų:

- plėtoti ES paramos politiką ir veiksmus pagal atitinkamas programas, skirtas švietimo ir mokymo politikos kokybei gerinti migrantų kilmės šalyse, visų pirma Europos kaimynystės politikoje dalyvaujančiose šalyse;
- spartinti atvykstančių imigrantų išsilavinimo vertinimo ir formalaus, neformalaus bei savaiminio mokymosi pripažinimo mechanizmų rengimą;
- gerinti suaugusiųjų mokymosi galimybes kalbinio, socialinio ir kultūrinio integravimo srityje;
- plėtoti tinkamą ir veiksmingą mokymą ir skatinti tarpkultūrinį mokymąsi.

4 tikslas

Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų pakankamai investuojama į vyresnio amžiaus asmenų ir migrantų švietimą ir mokymą, o labiausiai – užtikrinti veiksmingumą organizuojant besimokančių asmenų poreikius atitinkantį švietimą ir mokymą. Valstybės narės taip pat turėtų didinti informuotumą apie migrantų ir vyresnio amžiaus žmonių vaidmens svarbą visuomenei ir šalių ekonomikai.

5. Rodikliai ir lyginamieji standartai

Kad būtų galima stebėti įvairius suaugusiųjų mokymosi aspektus ir plėtoti duomenimis pagrįstą politiką, būtina turėti patikimų duomenų. Palyginti su privalomuoju švietimu, neturima daug duomenų apie suaugusiųjų mokymąsi jau vien dėl to, kad mokymo paslaugų teikėjai veikia atskirai, skiriasi jų veiklos pobūdis, jie dažnai nepriklauso viešajam sektoriui. Dėl dabartinių ir būsimų tarptautinių tyrimų atsiranda vis daugiau duomenų ir gerėja jų kokybė – ši tendencija išliks ateinančiais metais. Iki 2007 m. pabaigos bus gauti dviejų Eurostato atliktų tyrimų (suaugusiųjų švietimo tyrimo ir trečiojo tęstinio profesinio mokymo tyrimo įmonėse) rezultatai, kurie suteiks naujų duomenų, daugiausia apie suaugusiųjų dalyvavimą visą gyvenimą trunkančiame mokymesi ir įmonių investicijas bei dalyvavimą tęstiniame profesiniame mokyme. Šiuo metu rengiamas EBPO suaugusiųjų įgūdžių tyrimas (PIAAC).

Reikia tolesnių mokslinių tyrimų ir analizės – jie bus labai naudingi naudojantis turimais statistiniais duomenimis ir tyrinėjant svarbius klausimus, pvz., formalaus, neformalaus ir savaiminio mokymosi naudą ir bendrą savaiminio mokymosi poveikį suaugusiųjų gyvenime. Daugiau dėmesio reikia skirti tendencijoms nustatyti ir prognozėms rengti, kad būtų galima remti politikos formavimą ir programų kūrimą. Komisija taip pat prisideda prie šios veiklos – Isproje įsikūrusiame Jungtiniame tyrimų centre neseniai buvo įkurtas mokslinių tyrimų mokymosi visą gyvenimą srityje skyrius.

5 tikslas

Reikėtų toliau gerėti duomenų apie suaugusiųjų mokymą kokybę ir palyginamumą. Ypač svarbu geriau suprasti suaugusiųjų mokymosi naudą bei šio mokymosi gerinimui trukdančias kliūtis ir įgyti geresnių duomenų apie mokymo paslaugų teikėjus, instruktorius ir jų teikiamas paslaugas.

Europos Komisijos, įskaitant Eurostatą, darbas šioje srityje turėtų būti daugiausia susijęs su kiek galima geresniu atliktų tyrimų ir duomenų panaudojimu, geresniu sąvokų ir apibrėžčių derinimu ir duomenų apimties, dažnumo ir aktualumo didinimu. Taip pat reikalingi atskiri duomenys pagal lytį.

4. Europos Sąjungos veikla

Suaugusiųjų mokymuisi tenka svarbus vaidmuo sprendžiant Europoje iškilusias problemas, tačiau kol kas visos jo galimybės nėra išnaudojamos. Komunikate teigiama, kad didžiausią dėmesį skiriant kokybei, veiksmingumui ir teisingumui, bus pasiekta visuomeninės ir ekonominės naudos.

Už šią sritį yra atsakingos valstybės narės. Komisijos vaidmuo – remti valstybių narių pastangas modernizuojant savo sistemas. Todėl Komisija siūlo valstybėms narėms ir atitinkamoms suinteresuotosioms šalims plėtoti dialogą siekiant išsiaiškinti:

- kaip būtų galima geriausiai pasinaudoti esamais finansiniais mechanizmais Europos lygmeniu (pvz., struktūriniais fondais ir Mokymosi visą gyvenimą programa);
- kaip tinkamai atsižvelgti į suaugusiųjų mokymosi poreikius nacionalinėse reformų programose pagal Lisabonos strategiją;
- kaip geriausiai paskatinti suinteresuotųjų šalių dalyvavimą, kad skirtingose valstybėse narėse skirtingomis aplinkybėmis būtų užtikrintas šiame komunikate nurodytų tikslų įgyvendinimas;

- kaip paskatinti keitimąsi gerąja patirtimi vykdant mokymosi bendradarbiaujant veiklą pagal programą „Švietimas ir mokymas 2010“ remiantis vykdomų ES programų rezultatais;
- kaip galima tinkamiausiai pagerinti statistinę stebėseną.

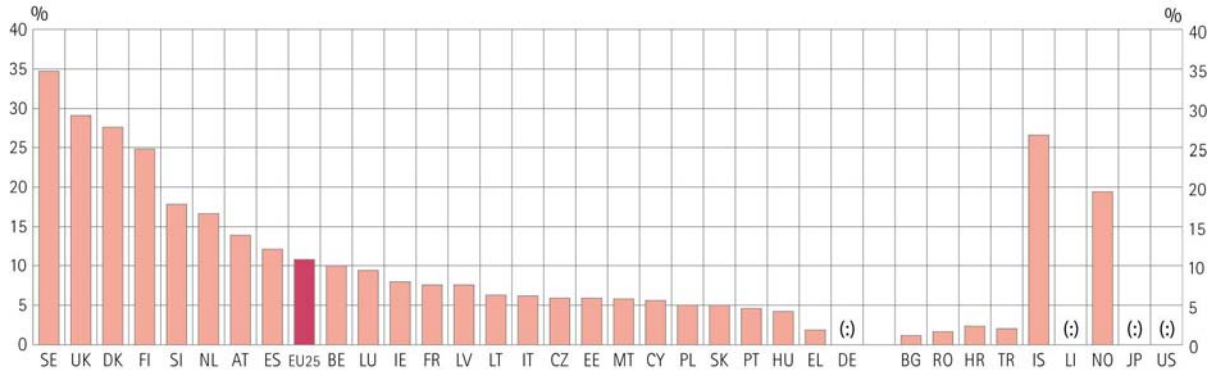
Remdamasi šiais svarstymais Komisija siūlo 2007 m. parengti veiksmų planą siekiant užtikrinti, kad būtų toliau veiksmingai įgyvendinami šiame komunikate nustatyti tikslai.

ANNEX

Participation in adult learning

Participation of adults in lifelong learning (2005)

(Percentage of population aged 25-64 participating in education and training in four weeks prior to the survey, ISCED 0-6)



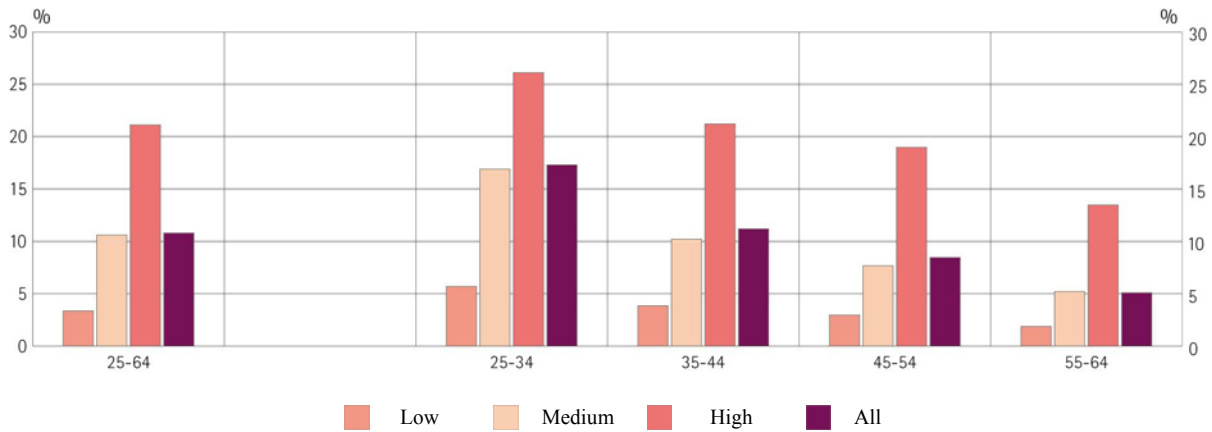
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE: data for 2004.

- LU, MT and the UK: provisional data.

Participation in lifelong learning by age and educational attainment (2005)



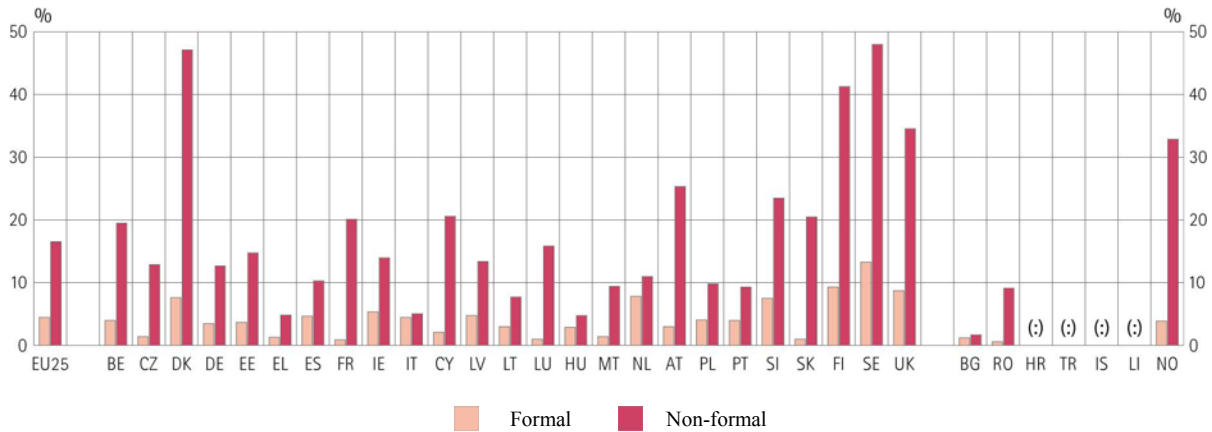
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE : data for 2004.

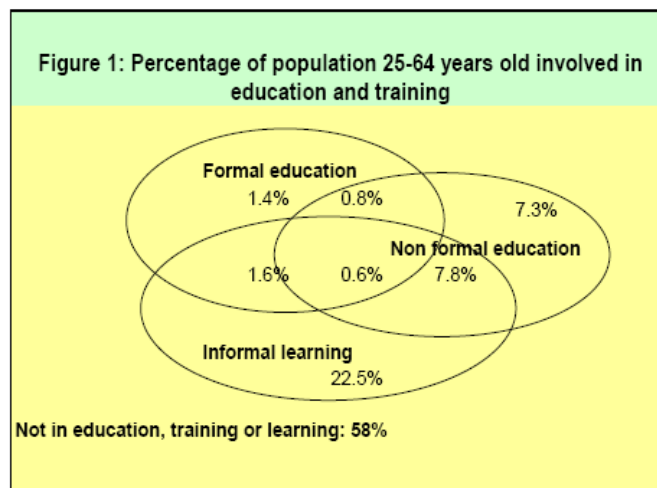
- LU, MT and the UK : provisional data.

Rate of participation (%) of 25-64 year olds in formal and non-formal education and training (2003)



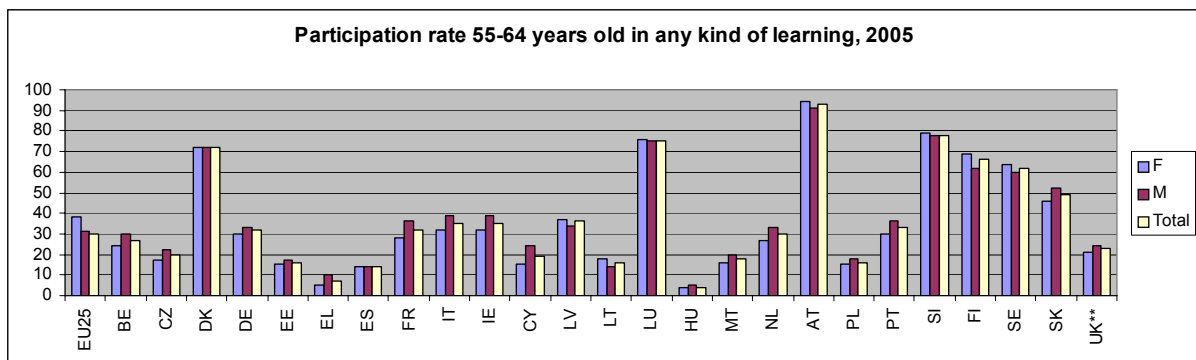
Source: Eurostat LFS, ad-hoc module on Lifelong Learning 2003. Target population: 25-64 years, reference period: 12 months..

Percentage of population 25-64 year olds involved in education and training (2003)



Source: Eurostat LFS, Ad hoc module on lifelong learning 2003
Target population: 25-64 years old

Participation rate 55-64 years old in any kind of learning (2005)



(*) Informal training is not included in UK Source: Eurostat LFS, Ad Hoc module on Lifelong Learning 2003 Target population: 25-64 years old